

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Acta Vitæ S. Ferdinandi, Regis Castellæ Et Legionis, Ejus
Nominis Tertii**

Papebrochius, Daniel

Antverpiæ, 1684

Cap. XIX. Extrema Sancti gesta, & pius obitus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42333

quam ingredienti Regi obtulerint Judæi, facultatem petentes (ut deinde ad cuiusque Regis ingressum facere ea in more fuit) commorandi in sibi assignato vico: Notabilis ea est, inquit, raritate fabricæ ex omni metallo, sic ut unumquodque per se distincte appareat: secretum ejus contextum similiter ut primæ, ex litteris eadem Castellana verba utrimque legenda exhibentibus: in circulo autem annulari Hebraicis characteribus scripta verba, sic à peritis Latine reddebantur, REX REGUM INTRABIT, TOTUS MUNDUS EUM VIDEBIT.

Scyphus Regis crystallinus.

211 Denique idem Zuniga ad an. 1252 num. 30 addit, quod etiam in Ecclesia Cathedralis thesauro servetur poculum crystallinum, auro circumornatum ac munitum, in cuius aureo labro litteris antiquis hæc legitur inscripta sententia: Dominus meus: Dominus mihi adjutor, & non timebo quid faciat mihi homo, & despiciam inimicos meos; ex quo vase creditur sanctus Rex bibere solitus.

CAPUT XIX.

Ferdinandi Regis extrema gesta ac pientissimus obitus.

212 **P**ostea victoriam suam ipse per se prosequens Rex præclarus, obtinuit Xerez, Medinam, Alcalam, Bejar, Sanctam-Mariam à portu, & Gades intra ipsum mare sitas; nec non Sanlucar de Alpechin, Arcos, Lebrixam, Rotam, Trebuxenam aliaque loca plurima, haud facile nominanda sigillatim, ac denique quidquid ad hanc partem a cis mare est regionum. * Totos octo annos in Andalusia transegit Ferdinandus, neque amplius in Castellam rediit; eoque tempore arumnas & pericula multa sustinuit; quia quemcumque locum obsidione cinxisset, non prius fere dimittebat quam obtinuisset, quantumcumque gra-

Post 8 annos in Andalusia actos

vem

venem ac diuturnum agonem propositum sibi videret, Vixit autem post occupatam Hispalim annis tribus & quinque mensibus: & hic finivit cum ipsa vita cursum gloriosorum suorum certaminum, quia tantus ardor ei inerat recuperandæ totius Andaluziæ, ut numquam persuaderi sibi fiverit reditum in Castellam.

213 Quia autem jam obtinuerat quidquid cis mare possident Mauri, desiderabat etiam *b* transfretare, *b* ad ipsos in Africa debellandos. Jamque præcurrens *trajecturam in Africam, Rex moritur.* adventus ejus fama magnum ubique terrorem sperferat, tum quia credebant non destitutum à proposito, quod fixum certumque ei esse dicebatur; tum quia diffidebant se posse resistere potentiæ, animo, atque fortunæ ejus. Unde complures istarum partium Toparchæ constitutum habuerunt eidem, si trajiceret, subdere sese; ut dubium nullum sit, quin vehementer etiam istic dilataturus imperium fuerit, si longior sibi vita obtigisset. Verum aliter visum Deo, vitæ ac mortis Domino; cujus dispositioni neque Rex, neque Imperator, neque alius cujuscunque conditionis homo potest resistere, & mortem ab eo decretam fugiendo declinare. Omnibus siquidem communis mors est, aliis tamen honorata illa felixque contingit, aliis infortunata atque ingloria. Nunc ergo qualem Beatus Rex Ferdinandus sortitus sit, enarret historia.

214 Mortuus est Rex inclytus Ferdinandus, post tot tamque heroica facinora, post tam insignes de Mauris victorias, post tantum cumulum laudis ac decoris conquistum: qui præterquam quod hominibus carus fuerit, fuit etiam dilectissimus Deo, ab eodem spatium vitæ nactus quo tanta agere pro nominis divini gloria posset in terris, & in cælis consequi coronam tam grandibus meritis debitam. Sic autem mortuus, quomodo non dicetur habuisse mortem felicem atque honoratam, quamvis Christianitati

nitati toti, per ipsum exaltatae atque ornatae, luctuosam? Sed imprimis luxerunt eum subditi sui, quibus Regis sui tam excellens virtus praesidio simul erat & ornamento. Fuit enim exercitio virtutum heroicarum semper intentus, otiosus numquam; fortis in conflictibus, felix in progressibus, gloriosus in victoriis; liberalis & munificus erga benemeritos, praesertim viros nobiles, ecclesias, Ordines religiosos, veteranos milites, & Almogavares; conditor legum & consuetudinum optimarum, immunitatum privilegiorumque largitor, ministrator iustitiae; multa prudentia, scientia, clementia & pietate praeditus; amabilis bonis, terribilis malis; custos veritatis, fidei servantissimus: & ideo Mauri, licet eum timerent, amabant tamen, quia numquam non fidelem experiebantur.

215 Fidei Christianae exaltator praecipuus, infidelium persecutor acerrimus, mandatorum divinatorum observantissimus fuit hic Rex; ideoque sicut in omnibus actionibus suis Dei honorem & gloriam semper praeculis habuit, quae Dei sunt ante omnia curans; ita etiam Deus ipsum in omnibus iuvit & prosperari fecit, dando ei victorias tot ac tantas de fidei nostrae sanctae inimicis, civitatesque & oppida tam multa, tam nobilia eidem subjiciens per Hispaniam, quot & quanta in hac historia commemorantur. Denique tot ejus extiterunt virtutes, ut omnes enumerare & explicare humani vires ingenii superaret.

*concludit
Ferdinandus
anno
Regni 35*

216 Regnavit Rex Catholicus Ferdinandus triginta quinque annis, & obiit in nobilissima urbe Hispali, quam Mauris eripuerat. Quando autem sensit moriendum sibi esse, accersivit filium suum Philippum, electum Archiepiscopum Hispalensem, aliosque ibidem praesentes Episcopos & Clerum universum, ac petuit praebere sibi Corpus D. N. Iesu Christi. Quod ubi inferri à Sacerdote vidit, cum humi-

humilitate profundissima volens excipere, de lecto in genua se coniecit; collumque laqueo assumpto implicans, postulatam Crucifixi imaginem ante se collocavit. Cui humillime se inclinans, ipsamque adorans, omnia sigillatim Dominicæ passionis tormenta in cruce tolerata enumeravit, & crebris eam osculis devenerans, multaque cum contritione & lacrymis pectus percutiens, peccatorem se maximum fatebatur, ac delictorum veniam postulabat à Deo. Deinde protestatus est, se firmiter tenere ac credere omnes fidei Christianæ articulos, in eaque fide mori velle. Tum vero petiit Corpus Domini; quod sibi exhibitum adoravit devotissime, manus in cælum elevans, oculisque in illud defixis pronuntiavit preces aliquas, magnæ fidei atque contritionis formulam continentes; atque ita demum adoratum sanctissimum Sacramentum suscepit de manu D. Raymundi Archiepiscopi Hispalensis.

*munitus
Vintico*

217 Hoc facto exui iussit atque auferri à se omnia Regiæ dignitatis indumenta, & cunctos liberos ad se vocari, videlicet hos, D. Alphonsum primogenitum atque heredem regnorum suorum, D. Fredericum, D. Henricum, D. Philippum, D. Emanuelem; aberant autem D. Sancius, utpote *d* Archiepiscopus; & D. Berengaria, monacha Burgis in monasterio delas Huelgas: atque hi nati fuerant ex prima uxore D. Beatrice: ex secunda vero D. Joanna adfuerunt D. Ferdinandus, D. Leonora & D. Ludovicus omnium minimus. Hos autem ubi junctim adesse vidit, una cum D. Joanna multum afflictâ; primo appellavit D. Alphonsum, successorem futurum, eique benedictionem suam impertivit, deinde ceteris ex ordine liberis.

Et convocatis liberis

218 Coram omnibus præterea Magnatibus regni sui sermonem convertit ad Alphonsum, docens atque erudiens, qua ratione status suos regere ac gubernare deberet; injungens etiam eidem curam

N 5

ger-

*primogeni-
toque Al-
phonso mo-
nita postre-
ma relin-
quens,*

germanorum, ad omnem virtutem educandorum, quantumque posset evehendorum ad dignitates cuique congruas in regno, atque amore fraterno complectendorum; tum ut Reginam Joannam haberet sibi commendatissimam, honoraret ut matrem, omni solatio obsequioque foveret; quod ceteris quoque liberis commendatum volebat. Denique injunxit ei, ut Regni Proceres, Nobiles & Equites omnes haberet honorifice atque munifice; & sua cuique privilegia illibata servaret: & addidit, si omnia ista adimpleret, benedictionem suam plenam super eum descensuram; sin minus, maledictionem suam exciperet; & voluit ut ipse subjiceret, Amen. Tum dixit: Fili mi, vides quomodo sis auctus opibus, subditis, possessionibus, præ quam alius ullus Rex Christianus: satage ut recte utaris omnibus; sisque bonus, tot bene agendi media nactus. Manes Dominus ejus omnis terræ, quam Regi Roderico Mauri eripuerunt: si hoc in statu, quem tibi relinquo, regnum sciveris conservare, tam bonus Rex eris atque ego; non item, si amiseris aliquid.

*cum cereo in
manibus*

219 Cumque jam advenisset hora, qua Rex sanctus animam esset redditurus Creatori suo, conspexit Sanctorum se expectantium societatem; multumque eo visu recreatus, dedit gratias Deo: petiitque Cereum benedictum, in manibus ritu Christiano tenendum. Prius tamen quam eum apprehenderet, elevatis in cælum oculis, dixit: Domine, dedisti mihi regnum, quod non habebam; & majorem honorem atque potentiam, quam merebar: dedisti mihi quantum fuit voluntatis tuæ sanctæ: & pro his omnibus gratias tibi reddo, & resigno in manus tuas regnum, quantis potui incrementis auctum: animam quoque meam tibi offero. Tum veniam ab omnibus circumstantibus petiit, ignosci postulans, si quam eorum alicui dedisset querendi de se causam: & illi vicissim lacrymantes orabant,

ut

ut sibi culpas suas condonaret. Mox candelam accepit, & eam ambabus manibus in sublime efferens, ^{pie defun-} Domine, inquit, Jesu Christe, Redemptor mi, ^{ctus,} nudus egressus sum de ventre matris meæ, & nudus revertor in terram: suscipe, Domine, animam meam, & per merita sanctissimæ Passionis tuæ, placeat eam collocare inter servos tuos. Deinde manus cum candela demisit, & tamquam fidelis Christianus Deum patrem adoravit, jussitque ut Clerus totus recitaret litanias, elataque voce Te Deum laudamus decantaret. Denique inclinato capite & oculis clausis, animam Deo reddidit, quam inter fideles ac sanctos habeat cælestis gloria. Amen.

220 Nulla lingua poterit explicare, qui planctus, quæ lamenta fuerint per omnes regni partes, propter mortem tam sancti Regis. Quis enim umquam vidit tot matronas ac virgines celsissimi generis capillitiū ponere, lacerare genas, vocibus querulis lamentari? quis tot Infantes, Equites, Infanzones, Nobiles Ricôs-homines radere barbas, pilos vellere, in seip- e
 sos sævire? Profecto nemo super alicujus Regis morte luctum ejusmodi conspexit. Dies autem ille luctuosus fuit dies *f* Jovis, idemque trigessimus mensis *f*
 Maji, anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo secundo: & die tertio, videlicet sabbato, ^{30 Maji} ^{1252,} sepultum est corpus in sancta Hispalensi *g* ecclesia: ubi *g*
 usque hodie habetur in maxima veneratione. Mis-
 sam celebravit Archiepiscopus Hispalensis: ac deinde in laudem defuncti sermonem habuit. Rex vero Granatæ, morte ejus intellecta, jussit planctum maximum fieri per totum regnum; idque jure meritissimo, quia sub protectione atque tutela ejus securus degebat.

221 Neque solum per Castellæ atque Leonis regna, ^{subditis, et-} sed per universam Hispaniam mors Ferdinandi fuit ^{iam Mauris} lamentata, propter ipsum enim celebrabatur per ^{deploratus.} universum mundum; magis adhuc exaltanda, si diutius

diutius vivere potuisset. Specialiter autem concessum ei à Deo fuit, quod eo regnante nullus annus in Hispania & præsertim in ditionibus ei subditis fuit sterilitate aut pestilentia notatus. Benedictus sit dies, quo Rex iste natus est: quandoquidem Deus ei fecerit gratiam, ut per suas sanctas actiones consequeretur tantum honorem in hoc mundo, & in altero gloriam permanentem; in qua ipsum habeat Deus cum Sanctis, sempiterna fruente beatitudine. Amen. Nobis vero concedat gratiam, ut similia opera possimus facere, quibus mereamur, partem habere in regno suo sancto, ubi est perpetua claritas & gloria infinita per æterna secula. Amen. Deo gratias.

ANNOTATA.

a Scilicet cù mare Oceanum, ubi omnia loca hic nominata inveniuntur in chorographica tabula Andaluza, sed cum addito ad distinctionem cognomine, puta Medina-Sidonia, Alcala de los Gazules, San-Lucar de Barrameda, quod hic de Alpechin videtur dici: ad ipsum autem Herculeum fretum versus mare mediterraneum non pertigerunt Ferdinandi victoria, sed posteris servata gloria est: tam prompti ex Africa trajectus Mauris auferendi.

b Mariana addit, quod hunc in finem in Cantabriæ finibus nova & numerosior classis ædificabatur, quo tempore Regem morbi vis invasit.

Philippus non Episcopus sed Administrator Hispalens.

c Virum eam electionem approbato noluerit Innocentius Papa, aut ipse Philippus fuerit à sacris Ordinibus suscipendis alienior, compertum non habeo: hoc certum, quod auctores ei dent titulum Administratoris, quem utrum revera usurpaverit velle ex aliquo publico actu discere. Certum est etiam quod numquam fuerit consecratus vel ad majores Ordines promotus: siquidè postea uxorem duxit Christianam, Regis Norvegia filiam, ex con-

silio adductam, ut Alphonso uxorem sterilem repudiaturo nubere; sed Regina interim gravidà factà multo Rex consilium, & fratri virginem habendam dedit, suo apud Norvegiæ astimationi sic consulens.

d Si patre moriente Archiepiscopus Toletanus erat Sancius, saltem Electus (quod absque irrefragabili actorum publicorum testimonio non ausim in dubium revocare, contra hanc tam expressam auctoris eam auctoritatem) erravit Tamajus, quando Guterri successorem Paschaliū, anno 1250 ordinatum, ait supervivisse usque ad annum 1262. Obierit hic fortasse exiguè ante Sanctum Regem tempore, ipso anno 1252, & hac causa fuerit, cur filius, ad ineundam possessionem profectus, non adfuerit. Non tamen continuo ordinatus est Sancius; sequidem Franciscus Pifa, in Historia Toletana lib. 4 cap. 19, refert Privilegium, quod Era MCCXCVI, id est anno 1298, concessit Clero Toletano, ubi dicitur solum Sancius, divina providentia Toletanæ Sedis Electus, Hispaniarum Primas, & Domini Regis Cancellarius. De

si; autem Pisa, eum obiisse anno 1268; & Quintanadueñas, in libro de Sanctis Toletanis cap. 27, ait, eum suscepisse sacros Ordines à Raymundo Archiepiscopo Hispalensi anno 1259. e Ricus, voce Teutonica Ryk, dicitur. In supra memorata distributione Alphonſi Regis, Ricos-homes invenies nominatos, ante Ordenes è Fijodalgo, id est, Nobiles: ut appareat fuisse eam appellationem non vulgaris nota & dignitatis. Vitalis Episc. Oſcensis apud Cangium verbo Infancias, horum primam ac

nobiliorem speciem facit Barones vel Ricos homines: talisque fuit Raymundus ille Bonifacii, Archithalassus S. Ferdinandi supra laudatus.

f Anno siquidem 1252 Biffextili, littera Dominicales fuerunt G F.

g Nisi ante novæ ecclesie molitionem scripsisset auctor, non dixisset simpliciter Ecclesiam, sed addidisset veterem: sicut neque superius, ubi de Mezquita & turri, vel minimum indicium dat novæ fabricæ inchoatæ, nedum perfectæ.

PARERGON IV.

De Anniversario sancti Regis ex Morgado & Spinosa.

Post mortem Sancti Regis, Granatensis Rex Maurus (Mahomadum Morgadus, Spinosa Alhomadam ²²² vocat) non contentus supradicta ^{Anniversarium honoratum à Mauris,} demonstratione doloris, misit annue, quoad vixit, ad diem recurrentis Anniversarii, delectos ex Equestri suorum ordine viros centum; & ad majorem testificationem luctus, pedites ire iussit, singulos cum cereo candido, quos circum cœnotaphium accensos ponerent: voluitque ad posteros transire exemplum, velut tributum. Duravit hic usus usque ad tempora Catholicorum Regum Ferdinandi & Isabellæ: sub quibus extincto penitus Granatensi Maurorum regno & urbe subacta, cessavit tributum istud, suffectusque est certus Maurorum numerus, ex ipsa urbe Hispalensi, eorum qui habitant in Regione Adarbeji (hodie Maurariam appellamus) Collationis S. Petri. Hi assistebant exequiis Regiis ad Vigiliis & Missam, cum capuciis ejus quem quisque eligebat coloris, apicibusque viridibus, & media super eos luna coloris item viridis,